

Prof. dr hab. Tadeusz Boruta

Lubień, 05.01.2020 r.

Instytut Sztuk Pięknych,

Kolegium Nauk Humanistycznych

Uniwersytet Rzeszowski

RECENZJA

Recenzja pracy habilitacyjnej, dorobku artystycznego i działalności dydaktycznej Pana doktora Marcina Zawickiego sporządzonej w związku z przewodem habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki wszczętym przez Radę Naukową ds. stopni w dziedzinie sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Zlecniodawca recenzji

JM Rektor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku prof. Krzysztof Polkowski w piśmie (PBNE.533-2.2020.14) z dnia 20 listopada 2020 roku poinformował mnie, że Rada Naukową ds. stopni w dziedzinie sztuki ASP w Gdańsku, powołała moją osobę, z funkcją recenzenta, w skład komisji habilitacyjnej do przeprowadzenia postępowania o nadanie stopnia doktorowi Marcinowi Zawickiemu. Wraz ze zleceniem została przesłana dokumentacja złożona przez habilitanta (w formie elektronicznej i „papierowej”):

- Wniosek przewodni z dnia 8 kwietnia 2020 r. o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.
- Dane wnioskodawcy.
- Kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora.
- Autoreferat przedstawiający opis kariery zawodowej oraz istotnej aktywności naukowej albo artystycznej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, wraz z kopiami dokumentów potwierdzającymi określone osiągnięcia, w szczególności dotyczących staży naukowych, grantów, publikacji powstałych w wyniku prowadzenia badań w więcej niż jednej jednostce naukowej.
- Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

Wszystkie przesłane dokumenty spełniają wymagania wynikłe z art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.)

- **Przedstawienie podstawowych danych habilitanta, przebiegu jego edukacji oraz pracy naukowo-zawodowej (miejsce pracy, zajmowane stanowiska)**

Urodzony _____ w Szczecinie dr Marcin Zawicki. Edukację artystyczną w rozpoczął Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Constantina Brâncușiego w Szczecinie (ukończył w 2005 roku) by następnie kontynuować naukę w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku na Wydziale Malarstwa. Początkowo studiował on w pracowni podstaw prof. Krzysztofa Gliszczyńskiego i dr. hab. Sławomira Lipnickiego, a następnie przeszedł do pracowni prowadzonej przez prof. Teresę Miszkin i dr. hab. Marka Wrzesińskiego, w której to w 2010 roku, dr Marcin Zawicki zrealizował pracę dyplomową pt. *Hollow art*. Równolegle obronił on z wyróżnieniem aneks do dyplomu, wykonany w pracowni litografii prof. Zbigniewa Gorlaka i dr. hab. Łukasza Butowskiego. Praca ta zdobyła główną nagrodę na konkursie Najlepszych Dyplomów ASP w Polsce.

Po obronieniu dyplomu w roku 2010 habilitant został zatrudniony macierzystej uczelni w ramach godzin zleconych, jako asystent jednocześnie w I Pracowni Rysunku prof. Marii Targońskiej i III Pracowni Rysunku prof. Piotra Józefowicza oraz IV pracowni Rysunku dr hab. Anny Królikiewicz. W 2012 roku dr Marcin Zawicki został zatrudniony na pełnym etacie asystenta w I Pracowni podstaw Rysunku i Malarstwa prowadzonej przez prof. Jacka Kornackiego, a w następnym roku przeszedł ponownie do I i II Pracowni Rysunku w charakterze asystenta. W roku 2015 dr Marcin Zawicki uzyskała stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie - sztuki piękne, nadany uchwałą Rady Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Przedstawiony odpis dyplomu informuje, że dr Marcin Zawicki uzyskał stopień doktora sztuki na podstawie rozprawy doktorskiej zatytułowanej: „Chorografia”. Promotorem była dr hab. Anna Królikiewicz, a recenzentami dr hab. Sławomir Toman i dr hab. Adam Molenda. W przedstawionej przez habilitanta dokumentacji jest tu pewna nieścisłość, gdyż na kopii dyplomu doktora sztuki tytuł rozprawy doktorskiej to „Chorografia” natomiast w swoim „Autoreferacie”, na stronie 2, dr Marcin Zawicki podaje tytuł rozprawy doktorskiej: „Rozum a intuicja. Współczesność jako utopia spotkania”. Pozostałe dane dotyczące doktoratu w obu dokumentach są takie same. Dopiero po przeczytaniu jego „Autoreferatu” wyjaśnia się sytuacja: „Chorografia” to tytuł części artystycznej doktoratu, a dysertacja (praca pisemna) miała tytuł „Rozum a intuicja. Współczesność jako utopia spotkania”.

Po uzyskaniu stopnia doktora sztuki Marcin Zawicki pracował w latach 2016-2017, jako asystent w Pracowni Rysunku Studyjnego prowadzonej przez prof. Macieja Gorczyńskiego oraz VI Pracowni Malarstwa prof. Piotra Józefowicza, a od 2018 roku do chwili obecnej jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w VI Pracowni Malarstwa prof. Piotra Józefowicza oraz Pracowni Rysunek. Figuracja/Obiekt prof. Anny Królikiewicz.

Z dostępnych informacji i przedstawionej dokumentacji wynika, że kandydat nie ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

- **Przedstawienie informacji o aktywności naukowej albo artystycznej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Informacja o najistotniejszych wystawach, na których habilitant prezentował swoje prace artystyczne, a także uzyskane nagrody i wyróżnienia.**

Z dostępnej dokumentacji wynika, że dr Marcin Zawicki współpracował z wieloma instytucjami kultury inicjując i organizując wystawy, spotkania, zasiadając w gremiach eksperckich, będąc jurorem w różnorodnych konkursach. Na uwagę zasługują tu tak ważne instytucje jak: Muzeum Narodowe w Gdańsku, Muzeum Zamkowe w Malborku, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie,. Wśród tych faktów współpracy są też wydarzenia będące efektem współpracy z innymi uczelniami, m.in. z ASP we Wrocławiu oraz Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu, jednak dla artysty najbardziej właściwą formą współpracy z instytucjami kultury to prezentowanie w nich swoich prac i robienie wystaw, a tych habilitant ma stosunkowo dużo. Dr Marcin Zawicki prezentował swoje prace artystyczne na:

- 25 wystawach indywidualnych, z których 13 miało miejsce po uzyskaniu stopnia doktora sztuki. Wśród nich, jako istotniejsze prezentacje należy wymienić: „Upadła Planetka”, galeria Extravagance, Zamek Sielecki, Sosnowiec 2019; „Wielka Kronika”, Galeria Bielska BWA, Bielsko-Biała 2018; „Gesty”, Pawilon Sztuki APH, Warszawa 2017; „Zarodki”, Galeria Wozownia, Toruń 2016.
- 69 wystawach zbiorowych, z których 39 miało miejsce po uzyskaniu stopnia doktora sztuki. Wśród nich, jako istotniejsze prezentacje, z racji prestiżu galerii lub charakteru wystawy, należy wymienić: „Nowe spojrzenie”, Galeria Polskiej Sztuki Współczesnej, Muzeum Narodowe w Gdańsku, Gdańsk 2019; „Pałac Sztuki. Młode malarstwo polskie”, Muzeum Narodowe w Gdańsku, Gdańsk 2019; „44 Biennale Malarstwa Bielska Jesień”, Galeria Bielska BWA, Bielsko-Biała 2019; „Wiatr od Morza”, Muzeum Narodowe, Gdańsk 2018; „Jednoczesność Zdarzeń”, CSW Znaki Czasu, Toruń 2017; „KREW-WERK”, Fundacja Galerii Foksal, Warszawa 2017; Wśród Twarzy, Państwowa Galeria Sztuki, Sopot 2017; „Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego”, Zamek Książąt Pomorskich, Szczecin 2016.

Habilitant spełnia też kryterium współpracy z zagranicznymi uczelniami i instytucjami kultury, gdyż współpracuje z Akademią Sztuk Pięknych w Wilnie, gdzie 2016 r. był recenzentem w przewodzie doktorskim mgr Moniki Funmanavičiūtė, a także w tej litewskiej uczelni, był członkiem Komisji Międzynarodowego Konkursu rysunkowego *Drawing idea-object*. Współpracował też przy organizacji spotkań artystycznych i sympozjów z Muthesius Kunsthochschule w Kilonii oraz z Verein Berliner Künstler z Berlina.

Dr Marcin Zawicki od początku swojej kariery artystycznej był zauważany przez krytykę artystyczną i koneserów sztuki, co skutkowało nagrodami, nominacjami do nagród, wyróżnieniami i innymi osiągnięciami. W swoim „Autoreferacie” habilitant wymienia aż 27 tego typu osiągnięć. Już na starcie kariery jego praca zdobyła główną nagrodę na konkursie Najlepszych Dyplomów ASP w Polsce. Po doktoracie na uwagę zasługuje uzyskanie przez niego nagrody publiczności oraz wyróżnienia regulaminowego na 44 Biennale Malarstwa Bielska Jesień, Bielsko-Biała 2019 r.

Przytoczone fakty z dorobku artystycznego dr. Marcina Zawickiego świadczą o jego dużej aktywności twórczej i wystawienniczej oraz o recepcji jego sztuki, ale najlepiej o istotności jego malarstwa, najlepiej świadczą fakty zakupu jego prac do kolekcji publicznych, w tym do prestiżowej kolekcji Muzeum Narodowego w Gdańsku.

Nie mam wątpliwości, że powyższe fakty świadczą o posiadaniu przez dr. Marcina Zawickiego dorobku artystycznego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

- **Przedstawienie informacji o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego, w tym obowiązujących kryteriach oceny.**

Przedmiotowe postępowanie habilitacyjne jest prowadzone zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.), w której to, odnośnie przedmiotowej sprawy, postanowione jest, że:

Art. 219. 1. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która (przytaczam tylko punkty ustawy dotyczące przewodów w dziedzinie sztuki:

1) posiada stopień doktora;

2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

2. Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

Przytaczam także art. 221. ust. 8 przedmiotowej ustawy, w którym określone są obowiązki recenzenta:

Recenzenci, w terminie 8 tygodni od dnia doręczenia im wniosku, oceniają, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2, i przygotowują recenzje.

Tym samym, w świetle obowiązujących przepisów i w kontekście tego przewodu, który jest w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieła sztuki, recenzent ocenia tylko, czy habilitant posiada w dorobku osiągnięcia artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny, w tym co najmniej 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie artystyczne.

- **Ocena osiągnięcia artystycznego (dzieła habilitacyjnego), o którym mowa w art. 219 ust. 1. Ustawy.**

Dr Marcin Zawicki, jako dzieło habilitacyjne wskazał wystawę: „Marcin Zawicki. Upadła Planetka”, która odbyła w Galerii Extravagance w Sosnowieckim Centrum Sztuki – Zamek Sielecki w Sosnowcu w dniach 12.04-12.05.2019 oraz drugą wystawę, zatytułowaną „Wielka Kronika”, która odbyła się w Galerii Bielskiej BWA w Bielsku-Białej w dniach 02.03-02.04.2018 wraz z obrazami i obiektami prezentowanymi na wyżej wymienionych wystawach.

Prawdę mówiąc, jako recenzent, mam pewien formalny problem z tym, dokonany przez dr. Marcina Zawickiego, wskazaniem dzieła habilitacyjnego, gdyż ani w „Autoreferacie” ani w dokumencie zwanym „Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny” nie jest podana dokładna lista obrazów i obiektów prezentowanych na wskazanych wystawach, a będących, jak chce habilitant, integralną częścią dzieła habilitacyjnego. Natomiast samo wskazanie wystaw, jako osiągnięcia artystycznego mającego stanowić podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest ryzykowne, gdyż zazwyczaj żaden z recenzentów wystaw tych, w rzeczywistości miejsca nie widział. Musi on więc polegać na dokumentacji fotograficznej lub wideo załączonej przez habilitanta. Ta jednak, przedstawiona przez habilitanta, nie pomaga, gdyż kilka fotek z ekspozycji i wernisażu, zamieszczonych w „Autokomentarzu”, nie informuje o wyjątkowości tych wystaw. Pozostaje zdać się na obecny tam opis tzw. „oryginalnego osiągnięcia artystycznego” i „kupić” narrację autora. Patrząc na załączone zdjęcia stwierdzić można, że ekspozycja jest poprawna, ale taka jak większość w tych miejscach; obrazki wiszą na ścianach, a obiekty trójwymiarowe są w gablotach i na postumentach. Tylko w jednym z kadrów dokumentujących wystawę „Wielka Kronika”, możemy dostrzec pod ścianą, zabawne grzybki wyrastające z podłogi, co trochę przekracza schematy ekspozycyjne. Ten wybór dziwi, gdyż habilitant (w ocenie recenzenta zdanego na załączoną dokumentację fotograficzną) miał wiele ciekawszych, oryginalnych ekspozycji, tworzonych z obiektów integrujących się z przestrzenią sal i je efektownie przemieniających, jak choćby wystawy: *Marzenia wio(senne)* w Galerii Białej, Lublin 2018; *Życie*, instalacja *site-specific*, w ramach cyklu Miejsca w Królewskiej Fabryce Karabinów, Gdańsk 2017; *Homoimerie* w Galerii m2, Warszawa 2016; czy wspólna wystawa z Maciejem Chodzińskim pt. *Nowotwory*, Tajna Galeria, Gdańsk 2019.

Jak wspominałem, niedopatrzeniem dr. Marcina Zawickiego jest też nieumieszczenie w materiałach dokumentujących tzw. dzieło habilitacyjne, pełnej listy i opisu, składających się na nie obrazów i obiektów prezentowanych na przedmiotowych wystawach. Na stronach 4-49 „Autoreferatu”, poświęconych wskazanemu osiągnięciu, jest wprawdzie umieszczonych 24 reprodukcji opisanych obrazów, ale nie są one przyporządkowane do poszczególnych wystaw. Wprawdzie z niewielkiego planu wystawy „Wielka Kronika” (str. 48) możemy zorientować się (tylko w niewielkim stopniu, gdyż nie ma tu opisu prac, a tytuły się powtarzają), które obrazy były na tej konkretnie wystawie, ale nie wiemy, jakie z nich zawisły również na drugiej ekspozycji. Nigdzie nie ma natomiast zdjęć i opisu poszczególnych obiektów/modeli będących integralną częścią tych prezentacji i (jak wynika z autokomentarza) pełniących istotną rolę dla przekazu.

Te powyższe uwagi, o nie najlepiej przygotowanej dokumentacji przewodowej, czynię nie po to by deprecjonować osiągnięcie habilitanta, lecz dlatego że jestem zobligowany przez zleceniodawcę umową, która określając obowiązki recenzenta w pkt. 5 brzmi: *w recenzji powinny być szczegółowo wymienione wszystkie zauważone przez recenzenta błędy oraz niestuszne lub niedokładne sformułowania.*

Na plus dla habilitanta muszę wskazać, że ilość materiału wizualnego (prezentującego jego prace) zamieszczonego w dokumentacji przewodowej jest wystarczająco duża by wyrobić sobie pojęcie o jakości artystycznej i oryginalności tzw. dzieła habilitacyjnego oraz uzyskać całościowy osąd postawy twórczej dr. Marcina Zawickiego. Mimo młodego wieku, habilitant ma duży dorobek twórczy i został zauważony, jako osobowość artystyczna na scenie polskiej sztuki. Już te fakty dają perspektywę osądu jego dokonań. Jeśli dodamy do tego interesujące teksty z „Autokomentarza”, opisujące oba wskazane osiągnięcia/wystawy, które wyjaśniają koncepcję prowadzonych badań, zamierzenia, artykułujące się sensy i zależności, to można stwierdzić, że mimo ułomnego sposobu prezentacji (wizualizacji) dzieła habilitacyjnego, jest ono w jakimś wymiarze podane i jako takie, może być ocenione. Z „Autokomentarza” dowiadujemy się, że obie wystawy (tj.: „Marcin Zawicki. Upadła Planetka”, w Galerii Extravagance w Sosnowieckim Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, w Sosnowcu 2019 oraz „Wielka Kronika” w Galerii Bielskiej BWA w Bielsku-Białej 2018) stanowiące tzw. dzieło habilitacyjne, są „wizualną opowieść rozgrywającą się umownie w hermetycznym, homeostatycznym układzie.”¹ Jest to tyleż istotne i ciekawe założenie, co oczywiste, gdyż jak się głębiej zastanowimy to praktycznie każde dzieło jest jakąś narracją w hermetycznym, homeostatycznym systemie. Na tym polega fenomen sztuki.

To, co moim zdaniem w dziele habilitacyjnym dr. Marcina Zawickiego jest oryginalne, wykracza poza opowiadanie, które w ramach swojej strategii „sprzedać” chce artysta. Tym

¹ Marcin Zawicki, „Autokomentarz”, s. 9

czymś jest samo jego malarstwo, które sięga do tradycyjnego warsztatu i obraca się wokół problematyki będącej już w starożytności i obecnej przez niemal całe dzieje malarstwa. To zagadnienie iluzji rzeczywistości, jaką stwarza dzieło sztuki. W „Autokomentarzu” dr Marcin Zawicki napisał, że w obu przedmiotowych wystawach bada on „problem materii i jej przeobrażeń, zagadnienie rzeczywistości widzialnej i jej relacji ze światem fizycznym, prawda zawarta w reprezentacji.”² I tu mu w pełni ufam, gdyż widzę znakomicie namalowane obrazy, które w swoich najlepszych egzemplifikacjach łudzą oko. Szczególnie oryginalne jest podjęcie przez habilitanta do problematyki malatury, która w jego obrazach jest realnością i iluzją zarazem. Ta gra z naszą wzrokową recepcją rzeczywistości, najciekawiej manifestuje się w monumentalnym obrazie „Bez tytułu (Homoimerie)” (wym. 200 x 600 cm, z 2016 r.), który eksponowany był na obu przedmiotowych wystawach. W recepcji jego naoczności znika potrzeba szukania odniesień przedmiotowo-narracyjnych, w imaginowanej czy realnej rzeczywistości. Punkt odniesień przesuwają się z biomorficznych form na samą materię malarstwa, a właściwie jej iluzję. Widzimy tylko ferie barwnych glutów swobodnie wylanej farby, które choć są malowane gładko imitują gęstą, bogatą materię. To inteligentna gra z malarstwem materii i *action painting* jednocześnie, dokonana przez utalentowanego malarza realistę.

Konkluzja

Zapoznawszy się z przedstawioną przez habilitanta dokumentacją przewodową uzyskałem pewność, że dr Marcin Zawicki jest bardzo interesującym, niezwykle aktywnym artystą i pracownikiem nauki. Jego twórczość jest istotnym artystycznym głosem wokół problematyki ontologii widzialności.

Niniejszym, w pełni przekonany, stwierdzam, że posiada on w dorobku osiągnięcia artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki. Zrealizował on bowiem wiele oryginalnych dzieł artystycznych.

Osiągnięcia artystyczne dr. Marcina Zawickiego w pełni spełniają wymagania, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego, określone w art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.). W mojej ocenie, dają one podstawę do dalszych działań, przewidzianych procedurą, w celu przyznania mu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

Podpis recenzenta

² Marcin Zawicki, „Autokomentarz”, s. 7